

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-38)

23 MART DÜNYA METEOROLOJİ GÜNÜ (2026)

Hava koşulları ve iklim doğrudan ve dolaylı etkileriyle sağlığın bileşenleri açısından önemli bir yere sahiptir. Meteorolojiyle ilgili bilimler bugünün önemli halk sağlığı konusu olan iklim değişikliği başta olmak üzere, birçok önemli konuda koruma, önleme, azaltma ve uyum stratejilerine önemli bir bilimsel altyapı oluşturmaktadır. Her 23 Mart'ta; Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO), 23 Mart 1950'de Dünya Meteoroloji Örgütü'nü kuran Sözleşme'nin yürürlüğe girmesini anmakta, bu kapsamda 23 Mart günü Dünya Meteoroloji Günü olarak kabul edilerek her yıl farklı bir tema işlenerek çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Dünya Meteoroloji Günü için seçilen temalar; güncel hava durumu, iklim veya suyla ilgili konuları yansıtır. Bu yılın teması 'Bugünü Gözlemlemek, Yarını Korumak' olarak belirlenmiştir ve bu tema kapsamında ülkelerde çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Bu yılki temayla ilişkili olarak bu yıl Dünya Meteoroloji Günü'nde, Dünya Meteoroloji Örgütü'nün bugün için toplumları korumak ve gelecek için dayanıklılık oluşturmak amacıyla Dünya'yı gözleme çalışmalarını üzerinde durulmakta ve Dünya Meteoroloji Günü'nün; bize hava, iklim ve suyun hepimizi birbirimize bağladığını hatırlattığı vurgulanmaktadır.^{1,2}

Hava gözlemleri; meteorolojik ölçümler, karmaşık teknikleri ve yaklaşımları gerektirmektedir. Buna karşın gündelik hayatımızda önemli karşılıkları vardır. Cep telefonumuzun ekranına dokunarak ya da televizyonu açarak hava durumuna anında ulaşabilmeyi çoğu zaman doğal karşılarız. Ancak her bir hava durumu tahmininin arkasında, WMO tarafından koordine edilen olağanüstü bir küresel ağda, çok sayıda işlemci tarafından işlenen milyonlarca meteorolojik gözlem verisi bulunmaktadır.³ Bu nedenle Hava tahminleri, gezegenin dört bir yanından elde edilen gözlemlere dayanır. Hava tahminlerinin doğruluğunu, öngörü süresini ve erişilebilirliğini artırabilmek için veri paylaşımına ve güvene dayalı küresel iş birliği önem taşımaktadır.⁴

Hızla değişen iklimin etkilerini izleyebilmek için meteorolojik gözlemler her zamankinden daha kritik hale gelmiştir. Bu gözlemler, ekonomimizi ve toplumlarımızı nasıl koruyacağımıza dair kararları da yönlendiren iklim bilgisinin temelini oluşturur. Aşırı hava olayları, Dünya Ekonomik Forumu tarafından uzun vadeli en büyük risk olarak gösterilmektedir. 1970–2021 yılları arasında aşırı hava olayları yaklaşık 4,3 trilyon ABD doları ekonomik kayba ve yaklaşık 2 milyon insanın hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. WMO'nun Küresel İklimin Durumu Raporu'na göre, 2025 yılı dünya tarihindeki en sıcak üç yıldan biri olmuştur. Yüksek seviyedeki sera gazı yoğunlukları, gelecek nesiller boyunca daha yüksek sıcaklıklara yol açacaktır.⁴

WMO'nun Dünya Hava Gözlem Programı (World Weather Watch), 1963 yılında kurulmuştur. Her gün, WMO Entegre Küresel Gözlem Sistemi (WIGOS) kapsamında; kara tabanlı gözlem istasyonları, okyanus şamandıraları, uçaklar, gemiler ve uydularla dünya genelinde çok sayıda gözlem verisi toplanmaktadır. Bu gözlemler ve veriler WMO Bilgi Sistemi (WIS) üzerinden paylaşılmakta ve WMO Entegre İşleme ve

¹ [internet] <https://wmo.int/news/campaigns/world-meteorological-day> Erişim:22.03.2026

² [internet] <https://wmo.int/site/world-meteorological-day-2026/protecting-tomorrow> Erişim:21.03.2026

³ [internet] <https://wmo.int/site/world-meteorological-day-2026-23-march> Erişim:21.03.2026

⁴ [internet] <https://wmo.int/site/world-meteorological-day-2026/why-do-we-need-observations> Erişim:21.03.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-38)

Tahmin Sistemi (WIPPS) aracılığıyla işlenerek ve hizmete sunulmaktadır. Küresel İklim Gözlem Sistemi (GCOS) ise Dünyanın durumunu yansıtan iklim göstergelerine uzun vadeli bir bakış sağlamaktadır. Yüzey gözlemleri – sıcaklık, nem, basınç, yağış ve rüzgâr – otomatik hava istasyonlarından ve insan gözlemcilerden eş zamanlı olarak kaydedilir ve iletilir. Her gün, günde iki defa, bütün kıtalarda – uzak kutup ve dağ bölgelerinde, küçük adalarda ve şehir havaalanları da dahil olmak üzere – binden fazla noktadan meteoroloji balonları fırlatılır. Bu balonlar sıcaklık, nem ve rüzgâr ölçümleri yapar ve verileri gerçek zamanlı olarak iletir. Uçak gözlemleri de hava tahminlerine katkıda bulunur ayrıca uçuş güvenliği ve verimliliği için kritik öneme sahiptir. Yani uçaklar da faydalandıkları bu gözlem sistemine veri sağlar. Dünya gözlem uydularından elde edilen veriler, hava tahmini için en kritik olanıdır. Günümüzde yörüngede yaklaşık 400 Dünya gözlem uydusu bulunmaktadır. Bu uydular, atmosferin, okyanusların, kara yüzeyinin ve buzulların sürekli ve küresel bir görüntüsünü sağlar. Gelişen fırtınaları takip etmemize, sıcaklıkları ölçmemize, deniz seviyesindeki yükselmeyi ve buzullardaki değişimleri gözlemlememize, orman yangınlarını saptamamıza ve toz fırtınalarını tespit etmemizi sağlar.⁵

Sonuç olarak meteorolojik gözlemlerle ilgili yayınlanan her tahmin, iletilen her uyarı, paylaşılan her veri seti tek bir amaca hizmet eder: 'Yarını korumak'. Bugünü gözlemlediğimizde, sadece havayı tahmin etmeyiz; yarını da koruruz.² Meteorolojik gözlem verileri başta aşırı hava olaylarının doğrudan ve dolaylı sonuçları olmak üzere iklim değişikliğinin sağlığa etkilerini ön görebilmeye, önleyebilmeye azaltma ve uyum stratejilerinde giderek daha önem kazanan bir konu başlığı olmaktadır. Erken uyarı sistemleri, hava ve iklimle ilgili potansiyel risk ve tehlikeleri analiz etmek ve tespit etmek amacıyla kurulmuştur ve bu erken uyarı sistemleri; aşırı hava olaylarının, sıcak dalgalarının ve iklim değişikliğinin olumsuz bazı sağlık etkilerinin azaltılmasında kritik bir role sahiptir. Ayrıca meteorolojik gözlem verilerine dayalı olarak oluşturulan erken uyarı sistemleri hazırlıklılık ve dirençlilik konusunda da halk sağlığı çalışmalarına önemli katkılar sunmaktadır.⁶

⁵ [internet] <https://wmo.int/site/world-meteorological-day-2026/how-does-observing-system-work> Erişim:21.03.2026

⁶ [internet] <https://wmo.int/topics/early-warning-system> Erişim:23.03.2026